

DE WONDERLINGEN

Brian Selznick

Aleid Van Eekelen-Benders (vert.)

Lannoo

(door Edit Meijer)

OVER DE MAKER

Brian Selznick (°1966, East Brunswick) groeit op in de staat New Jersey in de Verenigde Staten. Hij studeert aan de Rhode Island School of Art and Design en behaalt zijn diploma in 1988. Tijdens zijn studie vertelt één van zijn leerkrachten hem dat hij talent heeft voor het illustreren van kinderboeken. Om de kinderboekenwereld beter te leren kennen gaat hij aan het werk in een kinderboekenwinkel in New York City. Tegelijkertijd begint hij met het schrijven en tekenen van verhalen. Naast zijn illustratiewerk maakt hij ontwerpen voor theatervoorstellingen en speelt hij poppentheater. Sinds het verschijnen van zijn eerste boek *The Houdini Box* werkt hij als fulltime schrijver en illustrator. In 2007 breekt hij internationaal door met *De uitvinding van Hugo Cabret*. Met de titel *Hugo* wordt dit boek in 2011 door Martin Scorsese verfilmd. In 2011 verschijnt zijn volgende boek: *Het wonderkabinet*. Tegenwoordig woont hij samen met zijn man afwisselend in Brooklyn, New York en San Diego, California.

1. VERHAAL

Het boek zelf is een kunstwerk: de titel, de cover en de vormgeving

De auteur heeft de cover en de vormgeving van het boek zelf ontworpen. In een interview vertelt hij dat het voor hem heel belangrijk is dat het uiterlijk van een boek bij het verhaal past. Het boek moest aanvoelen en ogen als een 19de-eeuws boek.

- Wat vinden de juryleden van de cover? Lijkt het boek oud? Bekijk enkele 19de-eeuwse originele covers van boeken (zie bijlage) en vergelijk ze met de kft van *De Wonderlingen*. Welke overeenkomsten kunnen de jongeren ontdekken? (gouden kleur, lettertype, decoratieve lijnen, illustraties)
- Wat vertelt de cover over het verhaal? Welke belangrijke elementen van het verhaal zijn er afgebeeld? (schip, vogel, draken, het toneel, motto)
- Wie staat op de achterkant van het boek? (Joseph)
- Verklaar de titel. Wie zijn de Wonderlingen? Zijn wij allemaal een beetje “wonderlingen” die naar de wonderen van het leven verlangen?

Een boek met tekeningen of een prentenboek met tekst?

Het boek bevat veel meer pagina's tekeningen dan tekst. Het verhaal van het verleden (1766) en van de toekomst (2007) wordt alleen maar door beelden verteld. Hoe is deze combinatie van tekst en beelden ontstaan? De auteur schreef eerst zijn verhaal en zijn teksten, en begon pas daarna met het tekenen. Selznick heeft drie jaar lang aan dit boek gewerkt. Hij heeft veel research gedaan naar het leven in het oude Londen.

- Hoe hebben de jongeren het lezen van beelden ervaren? Hebben ze alles kunnen begrijpen? Hoe lang hebben ze erover gedaan om de tekeningen te bekijken? Hebben ze achteraf, na het lezen van de tekst, teruggebladerd en de illustraties van het eerste deel nog eens bekeken?
- Vinden de juryleden het evenwicht tussen tekst en illustraties geslaagd? Waarom is juist het verzonnen verhaal van Albert en Billy in beelden verteld? Waar komen de tekeningen vandaan? (De auteur houdt fictie en feiten op deze manier uit elkaar. De lezer ontdekt de echte geschiedenis en betekenis van de tekeningen later, samen met Joseph, via de vertelling van Albert)
- Bekijk enkele tekeningen en bespreek ze met de juryleden. Welke illustratie vonden de jongeren het mooist? Welke gevoelens hadden ze toen ze de beelden zagen? Bespreek de technieken die de auteur gebruikt aan de hand van enkele tekeningen. (Zwart-wit potloodtekeningen, fijne lijnen, veel details, het contrast van licht en schaduw, bewegende lijnen, portretten, close-ups zoals in een film) Waarom worden sommige details, gezichtsuitdrukkingen uitvergroot? (om de aandacht van de lezer daarop te vestigen, de uitvergrootte emoties van de personages betrekken de lezer ook emotioneel bij het verhaal)
- Wanneer gebruikt de auteur woorden in de illustraties? Wat voor soort teksten zijn het? (krantenknipsels, briefkaarten, brieven, toneelaffiches,...)
- Welke elementen kregen een nieuwe betekenis na het lezen van het verhaal van Albert? De tekeningen bevatten veel aanwijzingen voor het echte verhaal en dagelijks leven van Albert en Billy. Kunnen de juryleden enkele voorbeelden geven? De titels van toneelstukken en repetitieteksten, bv: Spooktoren = rondrit met de koets, De Slaapwandelaar = Marcus, De zwarte tulp = de kroeg waar Albert Florin ontmoet, Liefdesgeheim = de relatie tussen Albert en Billy. Het medaillon met de vogel erop = nachtegaal, naam van Albert, Billy in meisjeskleden = Frankie die zich gedraagt als jongen na de dood van Marcus, de naam van het schip van Leo is Perdita = koningin van Wintersprookje...) Er zijn in de tekeningen zelfs verwijzingen naar de toekomst, bv: het schip van Leo gaat naar India, als verwijzing naar Knip en naar de verre reizen van Frankie.
- De tweede reeks tekeningen begint met dezelfde tekening waarmee de eerste reeks eindigt. Gaat het over hetzelfde vuur? We zien Albert en het huis op de Folgate Street door de ogen van Joseph: "Joseph ging op zijn tenen staan en keek door een van de stralende ramen naar binnen. In de haard brandde een prachtig, hoog oplaaiend vuur en aan het plafond hing een fonkelende kroonluchter met een cirkel van kaarsen." (p.402) Zoek nog meer voorbeelden van beschrijvingen die bij de illustraties horen!
- De epiloog wordt door middel van illustraties verteld; de volwassen Joseph verschijnt op de tekeningen. Hoeveel jaren zijn er ondertussen verstreken? (de datum op de kaart van Frankie wijst erop dat we 16 jaar later zijn, precies hetzelfde aantal jaren dat het personage Tijd in het toneelstuk van Shakespeare aankondigt)
- Kunnen de juryleden het einde van het verhaal vertellen? Wie is George? Hebben de personages hun dromen waar kunnen maken?

Je ziet het of je ziet het niet: een boek met veel lagen en thema's

Discussieer over het motto: "Je ziet het of je ziet het niet". Wat betekenen deze woorden voor Joseph? Wat ziet hij? Ziet hij wat hij wilt geloven? Waarom wordt hij boos als hij de waarheid te horen krijgt en inziert? Joseph ziet deze zin eerst als een waarschuwing, later als een uitnodiging: wat is er veranderd? (Joseph leert Albert te vertrouwen en gaat op zoek naar de betekenis van zijn verhalen.)

Hoe vertalen de juryleden deze woorden voor zichzelf? Zijn er/waren er verhalen/signalen in hun eigen leven waarvan ze het belang later pas hebben ontdekt?

Verhalen en feiten: fictie of werkelijkheid?

De Wonderlingen is een boek over het vertellen van verhalen. Ons leven is een verhaal, achter elk huis, boek of voorwerp schuilt een verhaal. Verhalen spelen een belangrijke rol in het leven van alle personages. Kunnen de juryleden hiervan voorbeelden geven? Joseph en Knip lezen verhalen en verzinnen samen verhalen om te ontsnappen aan hun ongelukkige schoolleven, Albert en Billy leven in een verhaal, Marcus verzamelt de schatten van de rivier: elk met hun eigen verhaal, de rommelwinkel van opa is een verzameling verhalen, Frankie is op zoek naar avonturen en verhalen...

“U heeft tegen mij gelogen! U wist dat de verhalen niet waar waren en u liet mij denken dat ze wél waar waren.”(p.523)

- Waren de verhalen van Albert en Billy leugens? Verklaar dit aan de hand van onderstaand citaat:
“Ik weet dat je van verhalen houdt. Vind je dat die er ook niet toe doen?...’Verhalen zijn iets anders dan feiten!’ Klopt, maar ze kunnen allebei waar zijn.” (p.524)
(De waarheid vind je misschien niet in de feiten maar wel in de menselijke ervaringen, gedachten, emoties en relaties die de verhalen beschrijven.)

Theater, literatuur, kunst

Romans, gedichten, toneelwerken,... vertellen allemaal verhalen. Brian Selznick was van jongs af aan gefascineerd door de wereld van acteurs en theaters.

Bekijk de [trailer](#) van het boek, gemaakt door de auteur zelf. Volgens dit filmpje speelt het verhaal zich af in een theater. Het openslaan van het boek kan je vergelijken met het opentrekken van de fluwelen gordijnen in een theater. Vinden de juryleden dit een gepaste vergelijking? Let ook op de muziekopname van de trailer! Waar komt in het boek dit pianostuk voor? (Het is dezelfde pianosonate van Mozart die Albert en later de moeder van Joseph speelden)

- Welke rol speelt het **theater** in het boek? (het verhaal van de acteursfamilie, de tekening van de Engel, Albert ontmoet Billy eerst in het theater, de ontdekking van het boek van Shakespeare in zijn ouderlijk huis, Albert gaat regelmatig naar de Koninklijke Schouwburg)
- Wat is de connectie tussen **schepen** en theaters? (de zeelieden hielpen bij het bouwen van theaters en bij het takelen van de decors) In welke vorm en betekenis komen schepen voor in het verhaal? (het zinkende schip Kraken, het schip waarmee Leo wilt vertrekken, de gouden windwijzer, het kunstwerk van Marcus wijst de weg naar het huis van Albert, Joseph voelt zich als een schipbreukeling, “...een drenkeling die zojuist was aangespoeld op de drempel van zijn ooms geheimzinnige huis” (p.410), zowel de droom als het ongeluk van Marcus is verbonden aan het scheepsbouw, de tatoeage van Albert.)
- Het **huis** van Albert lijkt ook op het decor van een theaterstuk. Zoek voorbeelden hiervan op de tekeningen en in de beschrijving van het huis.
Alle zintuigen worden geprikkeld om de illusie van een levend oud huis te creëren. Hebben de juryleden het nawoord gelezen? Waar haalde de auteur zijn inspiratie voor de setting van het verhaal? [Deze film](#) vertelt meer over het museum van Dennis Severs.
- De toneelstukken van **Shakespeare** spelen ook een belangrijke rol in het verhaal. Welk toneelstuk in het bijzonder? Bespreek dit citaat over het *Wintersprookje*:
“Misschien ging het stuk niet over wonderen. Nee, misschien ging het over het verstrijken van de tijd, over de noodzaak voor geduld en het vermogen om te vergeven. Misschien zei Shakespeare dat er zelfs in een wereld waarin wonderen kunnen gebeuren, nog altijd pijn zal zijn, en verlies en spijt...Dat is leven, besefte Joseph: wonderen en verdriet naast elkaar.” (p.585)
- Joseph neemt zijn **boeken** overal mee, ze betekenen heel veel voor hem. Welke boeken zouden de juryleden meenemen op reis? Lees het gedicht van Yeats op p.431. Waarover gaat dit gedicht? (vriendschap, liefde, verlangen) Hebben de juryleden zelf een gedicht/citaat dat veel betekent voor hen?

De Tijd

Het verstrijken, maar ook het stilstaan van de tijd spelen een belangrijke rol in het verhaal. “Uiteindelijk gaat het verhaal ook over de diepmenselijke drang om de tijd te laten stilstaan, maar tegelijk over het besef dat de tijd verder hoort te gaan.” (Jan van Coillie)

- Wat betekent de kapotte horloge van Joseph? Wat bedoelt Joseph met deze zin: “Misschien zat oom Alberts tijd ook gevangen” (p.420)? Joseph vergelijkt de foto van Marcus met het insect dat in amber gevangen zit. Waarom is het verhaal van Leo nooit voltooid geraakt?
- Hoe komt de stilstaande tijd van Albert weer in beweging?

Familie en opgroeien

- Een thuis vinden en deel uitmaken van een familie is waarnaar de personages verlangen in dit verhaal. Wat weten de juryleden over de familie van Joseph? Is het een gelukkig gezin? Waar komen zij vandaan? Beschrijf de ouders van Joseph. Is de moeder gelukkig met haar luxe leven? Wat weten we

over de vader? Hoe was de relatie tussen Albert en Sylvia? Waarom is Albert naar Engeland verhuisd?

- Hoe zijn de familiebanden in het gezin van Frankie? Waarom zijn haar ouders gescheiden? (schuldgevoelens vanwege de mislukte opvoeding van Marcus?) Hoe reageerde Frankie op de dood van haar broer? (ze wou hem onbewust vervangen)
- Lees en verklaar de eerste zin van het boek: "Joseph was verdwaald" (p.390) Op welke manier is Joseph verdwaald? Waar is hij naar op zoek? Vind het antwoord op deze vraag in de brief die Leo aan zijn ouders schrijft.
- Opgroeien is ook een richting, een doel in je leven vinden. Hoe helpt Joseph de ontspoorde tiener Marcus?

Liefde

- Albert en Billy vinden de liefde bij elkaar, ze vormen samen een gezin. Aan welke ziekte lijden ze allebei? Ze worden met veel respect en empathie behandeld door Barbara, de moeder van Frankie. Wat weten de juryleden over AIDS?
- Beschrijf de relatie tussen Joseph en George (Knip). Is het vriendschap of liefde? (Denk ook aan het gedicht van Yeats) Waarom loopt Joseph weg van school? Hoe ziet hun toekomst eruit?

Vertelstructuur: beschouw de verschillende lagen

Het verhaal wordt door de alleswetende verteller chronologisch getekend en verteld. De verschillende verhaallijnen, de verhalen in en achter de verhalen, het fictieve verhaal en het echte verhaal worden feilloos tot één geheel gebracht door de terugkerende thema's, personages en elementen. De tekeningen en teksten nodigen de lezer uit om op zoek te gaan naar de puzzelstukken die bij elk verhaal passen.

- Welke elementen keren telkens terug in de verschillende verhalenlijnen? (schip, vuur, hond, boeken, toneel, familiebanden, schuld,...)
- Hoe zorgt de verteller voor spanning? (onverwachte wendingen, onafgewerkte verhalenlijnen, cliffhangers) ("Volg het schip!" (p.399), "Midden in de nacht kwam de geest terug." (p.443) "Joseph krijste van ontzetting, en in een wanhopige poging om overeind te komen trok hij Frankies pet af. Een golf lang, donker haar stroomde omlaag. Struikelend deinsde Joseph achteruit. 'Ben jij...een méisje?'(p.460) "Hij drukte weer op PLAY, maar het verhaal was opgehouden. Razend nieuwsgierig naar de afloop speelde hij andere bandjes af, maar er stond niets meer op over de brand in de schouwburg, over Leo en of hij het er levend had afgebracht of niet." (p.505)

2. VERWERKING

Elk voorwerp heeft zijn eigen verhaal

Vooraf:

Vraag aan de juryleden om een foto te maken van hun kamer of van een plaats waar ze zich thuis voelen. Ze kunnen de foto naar de begeleider digitaal doorsturen. De begeleider verzamelt de foto's.

Tijdens de bespreking:

Toon de foto's aan de juryleden. De begeleider kan ze afdrukken of digitaal op een scherm tonen. Kunnen de juryleden raden wie de foto's heeft gemaakt? Welke aanwijzingen kunnen ze vinden op de foto's? Wat vertellen de voorwerpen over de mensen?

Vraag het aan de juryleden om één voorwerp (detail) uit te kiezen van hun eigen afbeelding. Als je de foto's digitaal toont, kan je ook op de details inzoomen, net zoals de auteur in zijn tekeningen stukken uitvergroot. Vraag hen om een verhaal te vertellen over het uitgekozen voorwerp; het mag ook een verzonnen verhaal zijn! Kunnen de jongeren raden of het verhaal waargebeurd of verzonnen is? Lees het citaat van Wim Wenders op pagina 634 voor. Discussieer erover!

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.